

Balogh Szabolcs

A kommunális hulladék helyzete Heves megyében

Bevezetés

Az elmúlt 18 évben a magyar hulladékgazdálkodás jelentős változásokon esett át. A települési szintű közszolgáltatókat felváltották a regionális hulladékgazdálkodási szervezetek, a szigorú környezetvédelmi és technológiai előírásoknak nem megfelelő lerakókat bezárták az Unió előírásainak megfelelően (több mint 2000 települési depóniát, lerakót az elmúlt évtizedekben), valamint átalakították a hulladékok kezeléséről szóló stratégiákat. A begyűjtésen kívül előtérbe került a hulladék újrahasznosítása és újrafelhasználása. A hulladék értékké vált, és a hulladékok piacán hazánkban is számos új értékteremtő munkahely jött létre.

Nem történt ez másképp Heves megyében sem. A nem megfelelő hulladéklerakók bezárása után a megye lényegében regionális hulladéklerakó nélkül maradt.

Tanulmányomban bemutatom a megváltozott jogszabályi hátteret, kitérek Heves megye hulladék helyzetére, a hulladéklerakókra, valamint vázlatosan ismertetem a regionális hulladékgazdálkodási tervezetet.

Jogszabályi változások a hulladékgazdálkodásban

Magyarországon az első legmagasabb szintű hulladékgazdálkodási jogszabály a 2000. évi XLIII. törvény volt, ami meghatározta a hulladékkal kapcsolatos általános teendőket és a legfontosabb nemzeti célokat és prioritásokat. A törvény az 1999/31. EU direktíva előírásai és irányelvei alapján készült. A törvényben rögzítették a hulladékképződés megelőzésére vonatkozó anyag- és energiatakarékos, hulladékszegény technológiák alkalmazásának, valamint a veszélytelen, kevesebb kockázatot jelentő hulladékok anyagfelhasználásának kötelezettségét. Kitértek a képződő hulladék anyag- és energiatartalmának maximális hasznosítására, továbbá a nem hasznosítható hulladékok ártalmatlanítására és a hulladéklerakók helyzetére.

A hulladéklerakók tekintetében a 22/2001. (X.10.) KöM-rendelet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről szóló rendelkezés volt a meghatározó. Az EU-s csatlakozást követően a jogszabályt a 33/2003. EU direktíva szerint átdolgozták, ami már a 99/31. EU irányelvnek is megfelelt. Így a jogszabály szerint 2009-et követően már csak azok a hulladéklerakók üzemelhettek, amelyek megfeleltek a direktíva elveinek.

Fontos, hogy az EU-s csatlakozást követően – részben az itthon tapasztalt, a hulladékok terén érzékelhető gyors fejlődésnek köszönhetően – a 2000. évi XLIII. törvényt megújították 2012-ben. Jelenleg a 2012. évi CLXXXV. törvény az, amely a legmagasabb szinten szabályozza a hulladékokkal kapcsolatos szakterületeket.¹

A törvény alapján ez által a hulladékgazdálkodást a következőképpen definiáljuk: „a hulladék gyűjtése, szállítása, kezelése, az ilyen műveletek felügyelete, a kereskedőként vagy közvetítőként végzett tevékenység, továbbá a hulladékgazdálkodási létesítmények és berendezések üzemeltetése, valamint a hulladékkezelő létesítmények utógondozása”.² A törvény hatályos szövegét 2015. január 1-jétől fogva módosították az eddig elkészült kiegészítésekkel.

Az Európai Unióhoz való csatlakozáskor a hulladékkal kapcsolatos politikánkat az Unióban elfogadott irányelvekhez igazítottuk. Minden egyes tagországnak rendelkeznie kell hulladékgazdálkodási tervvel. A jogszabály alapján kidolgozásra került az első Országos Hulladékgazdálkodási Terv a 2003–2008 időszakra (röviden csak OHT). A mostani időszaktól a 2014–2020 időszakra vonatkozó III. OHT terv fedti le.³

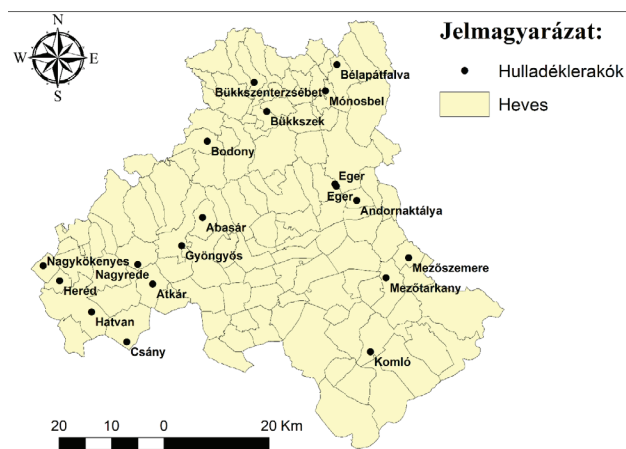
¹ Szabó Imre – Szabó Attila: *A hulladéklerakók helyzete Magyarországon, a rekultiváció műszaki megoldásai*. In: Szintay István, Tóth László (szerk.): *A Miskolci Egyetem közleményei. A sorozat, Bányászat*, Miskolc 2006/69. köt. 331 – 349.

² 2012.évi CLXXXV. törvény 2. § 26.

³ Dömötör Zsanett – Farkas Alexandra – Buruzs Adrienn – Torma András: *A regionális hulladékgazdálkodási rendszerek átfogó értékelése*. In: Somogyi Ferenc, Dusek Tamás (szerk.): *Tér-Gazdaság-Ember*. Győr, 2006/III. évf. 3. szám. 101–117.

Heves megye hulladékgazdálkodása

Heves megye területén az országos történésekhez hasonlóan nagy léptékű változások mentek végbe. A jogszabályi változásokat követően 2003. június 17-én megalkult a Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás (HMRHT). 81 tagönkormányzat segítségével 230 ezer lakos háztartásának hulladékát tudják szervezett körülmények között elszállítani. A társulásban található még Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Jász-Nagykun-Szolnok megyei települések is. A HMRHT 2009 óta működik. A projekt létrehozására és működtetésére mintegy 4,1 milliárd forint vissza nem térítendő támogatást nyertek. A beruházás során megnövelték a Hejőpapiban lévő lerakó alapterületét, valamint a komposztáló teret, és a szelektíven gyűjtött hulladékok további szelektálására válogató csarnokot hoztak létre. Egerben üzembe helyezték a hulladékválogatót, melyet egy komposztáló térrel, valamint egy látogatóközponttal egészítettek ki. Fejlesztették az eszközparkot, és a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés kapacitását is megnövelték.⁴ A helyi hulladéklerakók 2009-es bezárása előtt Heves megyében 19 lerakó üzemelt a közszolgáltatás keretein belül üzemeltetési és működési engedély birtokában.

4. ábra A Heves megyei hulladéklerakók elhelyezkedése 2009 előtt
Forrás: Saját szerkesztés

⁴ <http://mediaeger.hu/projekt/hulladeggazdalkodas/wp-content/uploads/eredmenykommunikacios-kiadvany.pdf> (2018.01.05.)

A térkép alapján jól látszik, hogy a települések nagy részének 20 km-es körzetben volt lerakó egysége. Ezek jelentős része azonban egyáltalán nem felelt meg a modern jogszabályi kereteknek. Több lerakónál is hiányzott a rendezés, a csapadékvíz-elvezetés, a szigetelés és még sorolhatnánk. A nem megfelelő helyszín, az illegális hulladéklerakás és a jogilag nem létező tulajdonosok sok kárt okoztak a környezetükben. A felmérések alapján nagy részük a közepes kockázati megítélést kapta, de egyes esetekben a legsúlyosabb értékek is előfordultak.⁵

Ha a számok tekintetében nézzük meg az elszállított hulladék változásának mértékét, akkor országos és megyei szinten a következő adatokat kapjuk:

Lakosságtól elszállított	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Heves megye (e tonna)	90,3	74,3	80,3	76,8	76,4	69,3	70,8	67,5	71,2	73,3
Ország összesen (e tonna)	2 883 ,6	2 691 ,4	2 676	2 549 ,7	2 464 ,7	2 349 ,2	2 187 ,7	2 125 ,5	2 176 ,7	2 185 ,5
%	3,132	2,763	3,004	3,0122	3,103	2,950	3,239	3,176	3,299	3,356

1. táblázat. Az ország és Heves megye lakosságától elszállított szilárd kommunális hulladékok mennyiségének tendenciája 2006 és 2015 között. Forrás: KSH

Jól látszik, hogy a megyei szint nagyjából 3% körül mozog az országos hulladékmennyiséghez képest. A táblázat alapján (*1. táblázat*) láthatóak az egyes időszakok, amikor változik a mennyiség mértéke, ezek az értékek a gazdasági helyzet változásaira utalnak. A hulladék drasztikus csökkenése a 2006–2011 időszakot tekintve a házhoz menő szelektív hulladék elszállításnak volt köszönhető.⁶

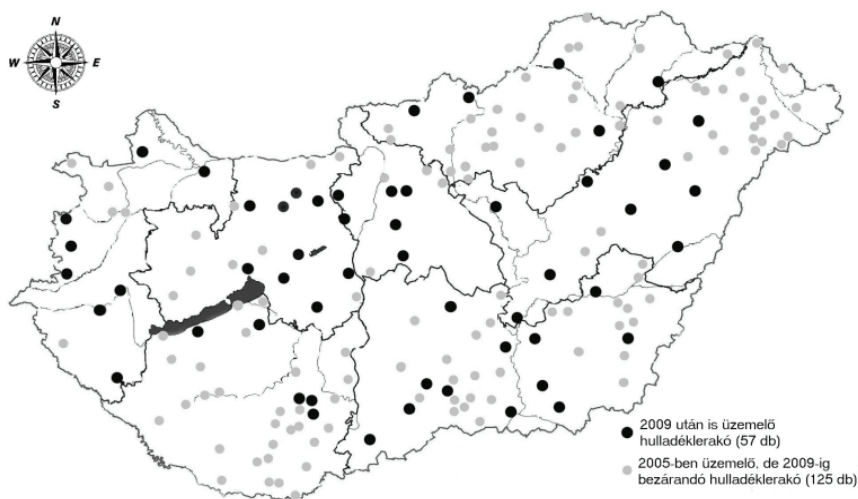
Változások, a regionális hulladékgazdálkodás tervezete

Az országban a települési szilárd hulladékok deponálása 2005 és 2009 között 182 hulladéklerakóban zajlott. Ezek a hulladéklerakók a fentebb részletezett okok

⁵ <http://enfo.agt.bme.hu/drupal/etanfolyam/11579> (2018.01.05.)

⁶ Nemzeti Környezetügyi Intézet: Magyarország környezeti állapota. 2013, NeKI, Budapest.

miatt elavultnak számítottak. Heves megyében a 19 hulladéklerakóból egyik se felelt meg az uniós elvárásoknak, így a megye egyedülként az országban hulladéklerakó nélkül maradt.

5. ábra A hulladéklerakók helyzete a bezárás előtt és után

Forrás: Fazekas I.- Orosz Z.

A hulladéklerakók bezárását követő helyzetben a Hejőpapiban lévő hulladéklerakóba és a Salgótarján melletti telepre került elszállításra a kommunális hulladék. A HMRHT által létrehozott egységek révén ugyan csökkent a hulladék mennyisége (1. táblázat), de a megmaradt regionális lerakók túlterheltek lettek, és többségük a tervezettnél hamarabb megtelik.⁷

A probléma felismerése utána a Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyongazdálkodó Zrt. (röviden NHKV Zrt.) egy regionális tervezetet javasolt. A 2010-ben meglévő 170 közszolgáltatót felülvizsgálta, majd létszámukat 114-re csökkentette. Ezután 2017. április 25-én 19 megfelelőséget javasolt.

Heves megye területén a közszolgáltatási feladatok ellátására az NHSZ Észak-KOM Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft-t bízták meg. A szolgáltatásban további cégek is részt vesznek alvállalkozóként, úgymint:

⁷ Fazekas István – Orosz Zoltán: *A települési szilárdhulladék-gazdálkodás jelenlegi helyzete és várható jövője Magyarországon*. In: Orosz Zoltán, Fazekas István (szerk.): *Települési Környezet Konferencia Kötet*. Debrecen, 2007. 290–297.

- Egri Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft.
- Hatvan és Térsége Hulladékgazdálkodási és Környezetvédelmi Nonprofit Közhasznú Kft.
- VGÜ Salgótarjáni Hulladékgazdálkodási és Városüzemeltetési Nonprofit Kft.
- PEVIK Közülemi és Szolgáltató Nonprofit Kft.
- NHSZ cégcsoport

A szolgáltatásokat tekintve a régió a következőképpen néz ki:

6. ábra Az NHKV által javasolt régió (Forrás: NHKV, 2015)

A javaslat szerint lerakót nem terveznének a megye területére. Lerakó hiányában a költséghatékony hulladékszállítás megvalósítása érdekében átrakót és válogató üzemeket alakítanak ki a megyében (3. ábra). Ahhoz, hogy a térségben további fejlesztések és kapacitásnövelések valósuljanak meg, a településeknek össze kell fogniuk. Ezt láthatjuk a 2017. szeptember 20-án alapított Zagyvakörnyéki Települési Szilárdhulladék-gazdálkodás Fejlesztése Társulásnál. Itt 37 település fogott össze, hogy együtt fejlesszék a hulladékgazdálkodásukat a megyében.⁸

Összefoglalás

A megváltozott körülményekhez alkalmazkodni kell. A hulladéklerakók bezárásával és egyes lerakók rekultivációjával a térség kommunális hulladék által okozott környezeti és társadalmi problémái nem szűntek meg. Az eddig továbbfejlesztett lerakók befogadóképessége is véges. A jogszabályok módosításával és az összevonásokkal a rendszer ugyan átláthatóbb lett, de ez egyes megyéket eléggé negatívan érintett. Heves megye esetében a tervezet újragondolása és a lerakók létesítése meggondolandó lenne.

⁸ <http://www.dontwasteit.hu/2017/09/20/atalakulo-hulladeggazdalkodas-heves-megyeben/2018.01.05>.

Bicsák Boglárka: Kék